

Javno ni bil znan, čeprav je dolgo časa delal v zelo pomembni zdravstveni inštituciji v Sloveniji, bil pronicljiv človek poln tehničnega znanja, filozofskih razmišljanj in praktičnih zamisli in rešitev v več panogah, celo v astronomiji. Predstavil se mi je kot elektronik, pravzaprav kot elektronik, ki dela v medicini. Prvič sem slišal za ta poklic. Držal se je raje bolj zadaj. Nikoli ni silil v ospredje. Le malo nas je vedelo za njegovo veliko ljubezen do astronomije. Zdi se mi v redu, da tukaj spoznate tega izjemno sposobnega, a hkrati preprostega in skromnega človeka, da zveste, kdo je bil in kje in kaj je delal. Drugje tega ne boste zvedeli.

Branko Kocbek, elektronik v medicini in velik ljubitelj astronomije

Spomin na plemenitega človeka

Univerzitetnega diplomiranega elektro inženirja Branka Kocbeka sem spoznal leta 1969, in to v okoliščinah, ko je Astronomska sekcija Prirodoslovnega društva Slovenije organizirala akcijo o samogradnji amaterskega teleskopa (reflektorja) z goriščno razdaljo **140** cm, tj. akcijo o AT – 140. Zgodba o tem teleskopu je razmeroma dobro znana (gl. splet), vendar pa ni znano, da je Branko odločujoče sodeloval v njej. Predvsem je strokovno in psihološko odlično vplival na potek akcije, posebno pa tudi name, ker me je pri tej akciji prizadevno in vsestransko podpiral.

Branko Kocbek (1927–2008)

Obj. v: Spika, 2010, št. 2, str. 78.

Z Brankom se prej nisva poznala. Ko je zvedel za akcijo, je takoj prišel k meni domov, se predstavil in nabavil optični komplet (primarno konkavno zrcalo z goriščno razdaljo 140 cm, sekundarno ravno zrcalo, okular (bikonveksna leča) z goriščno razdaljo 16 mm, brošura z navodili za izgradnjo teleskopa avtorja Miroslava Pleterskega) za sestavo AT – 140. Teleskop

je kmalu izdelal, pred tem pa je še opravil številne Foucaultove teste, s katerimi je preskusil kakovost primarnega zrcala. Potrdil je, da zrcalo ustreza napovedim in zahtevam amaterskih astronomskih opazovanj. To je bila zame zelo pomembna izjava, da sem lahko pozneje z večjo samozavestjo posređoval optične komplete in hkrati predlagal poleg brošure o izgradnji teleskopa še dodatno literaturo, v kateri je bila opisana Kocbekova izdelava AT – 140 (gl. priloženo literaturo).

Povabil me je tudi na svoj dom (hišo) na Opekarski 33 v Ljubljani (v isti ulici je stanoval prof. Silvo Breskvar), kjer sva v drvarnici omenjene teste skupaj opravila še za druga zrcala v preostalih optičnih kompletih, da sem bil siguren v kakovost, kaj zainteresiranim posređujem. Delala sva več večerov, pozno v noč. Od takrat dalje sva se zblížala in pogosteje srečevala. Skupaj z mojo ženo in inž. Ivanom Jurečičem, tudi astronomskim zanesenjakom, ki so ga kakor Kocbeka zanimali kakovostni teleskopi, smo se večkrat odpravili z avtomobili na nočna daljnogledska potepanja po okolici Ljubljane in z daljnogledi opazovali in občudovali zvezde. Po letu 1973 smo se vse redkeje videvali, pozneje pa počasi pozabili na naša srečanja. Spremenili smo službe in navade, prišle so nove obveznosti, kar nas je nekako razdružilo.

Sredi leta 2007 me je Branko poklical po telefonu. Želel me je videti in se pogovoriti z menoj. Obljubil sem mu, da se vidiva, a so se mi življenjske prilike tako hitro obrnile na glavo, da to ni bilo mogoče. Nenadoma je prišla bolezen in nato hitra smrt moje žene. Zdaj ga ni več med nami, spomin nanj pa je ostal.

• • •

Branko Kocbek je bil rojen 14. 11. 1927 v naselju Sveta Ana v Slovenskih Goricah. Maturiral je na gimnaziji v Mariboru, diplomiral pa na Univerzi v Ljubljani kot univ. dipl. elektro inženir. Po končanem študiju je bil zaposlen na radiu v Mariboru in Ljubljani, nekaj časa pa v svoji privatni firmi. Med drugim je sodeloval s prof. dr. Alešem Strojnikom pri razvoju elektronskega mikroskopa. Nato je služboval na oddelku za srčno kirurgijo Univerzitetnega kliničnega Centra (UKC) v Ljubljani. Sodeloval je pri srčnih katetrizacijah s prof. dr. Mirom Košakom pri srčnih operacijah in pri vstavitvah srčnih spodbujevalnikov (*pacemakerjev*). Med srčno operacijo je vodil zunaj telesni krvni obtok. Pri implantacijah srčnih spodbujevalnikov pa je opravljal meritve ob implantacijah in na kontrolah testiral iztrošenost pulznih generatorjev. Do upokojitve (1992) je služboval na RTG oddelku KC Ljubljana. Zadnja leta je bil aktivni član radioamaterjev. Umril je 9. 7. 2008 na svojem domu.

Na oddelku so vedeli za njegovo ljubiteljsko dejavnost in predanost astronomiji in se pri njem večkrat posvetovali glede nakupov daljnogledov. Sam je imel več prvovrstnih daljnogledov, med njimi nekaj binokularjev, ki jih je sam sestavil. Izdelal je velik binokular iz dveh ruskih 70 mm refraktorjev in adapter za binokularno gledanje. Veliko je predeloval ali izboljševal različne optične inštrumente in se ukvarjal s testiranjem optičnih naprav. Občasno je opazoval Sonce in risal njegove pege. Opazovanja pa niso bila sistematična.

Zanimala ga je še fotografija. Bil je strasten planinec, v zadnjih letih življenja pa zavzet radioamater, eden najboljših v Sloveniji. Bil je tudi ljubitelj živali, saj se je ob njem vedno muzal kakšen mucek, posebno pa pes, ki je bil v zadnjem letu njegovega življenja v času njegove hude bolezni neprestano buden pri njem. Sodeloval je pri začetkih delovanja radia in tudi televizije v Sloveniji, saj je bil na radiu Ljubljana zaposlen že leta 1952. Seveda je sodeloval še pri izgradnji in opremljanju z medicinsko elektroniko tedaj novega Univerzitetnega kliničnega centra v Ljubljani.

Avtor prispevka s Kocbekovim AT – 140; desno konstruktor teleskopov in ljubiteljski astronom Samo Stopar.

• • •

Branko je torej deloval na več znanstvenih področjih, predvsem tehniških. Tudi astronomija ga zanimala bolj s tehničnega vidika. Čeprav ni zapisan v zgodovini naše astronomije, je zagotovo naredil precej dobrih potez v njeno prid. Že sama vpletenost v zgodbo AT – 140 je vredna objave. Ko je kaj delal, se je temu predal z vsem srcem in dušo. Deloval je tiho, bolj sam zase, za prijatelje. Obiskoval je astronomske tabore na Javorniku in ko se je tam pojavil s svojim odličnim dvogledom, obešenim okrog vratu, in spregovoril o optiki daljnogledov, si je takoj pridobil krog somišljenikov.

Še to. Povedal mi je trik, kako hitro preskusiš kakovost (ločljivost) daljnogleda. Preprosto. Čakaš, da se znoči in nato z daljnogledom pogledaš zvezdo Gama Leva (Algeibo), ki je vidna s prostimi očmi in jo hitro najdeš v vratu Leva. Če jo z daljnogledom vidiš ostro dvojno, je daljnogled v redu, če enojno, daljnogled vrneš prodajalcu. (Op.: Gama Leva je dvojna zvezda s kotnim razmikom med zvezdama 4 kotne sekunde.)

Takšnega se spominjam Branka. Bil je prijeten in nevsiljiv. Spominjam se nepozabnih trenutkov, ko sem z njim občudoval zvezdno nebo in poslušal njegova zanimiva in zamaknjena filozofsko-tehnična razmišljanja o vesolju in inštrumentih, s katerimi ga raziskujemo. **Odličen daljnogled je bil za Branka zakon.**

Kranj, 16. 2. 2016

Marijan Prosen

Literatura:

B. Kocbek, *Izdelan astronomski teleskop tipa Newton AT – 140 Astronomske geofizikalne sekcije PDS*, Proteus 33 (1970/71), str. 35; *Astronomski teleskop AT – 140 ...*, Navodilo za izdelavo za amaterje in šole, Proteus 33 (1970/71), str. 80 in str. 134.

M. Prosen, *Inženir Branko Kocbek, veliki navdušenec astronomije*, Spika 2010, št. 2, str. 78–80.